

A Carn!

Publicació electrònica d'Història Militar Catalana

Any I - febrer 2006

núm. 0

Contingut

2

EDITORIAL

"A Carn! a carn!"

3

ARTICLES I APUNTS

MUÑOZ I SEBASTIÀ, J.-H. "La Guerra dels Segadors a Tortosa, a través dels apunts d'un notari"

7

GÜELL, M. "Xifres declarades de destrucció a la província de Tarragona (1939)".

11

EL PERSONATGE

Manuel d'Aux Borrellas (+1665)

14

NOTÍCIES

16

RECENSIONS

J.M.MUÑOZ CORBALÁN. *L'Acadèmia de Matemàtiques de Barcelona*; N.FLORENSA; M. GÜELL. "Pro deo, pro regi, et pro patria"; E.QUEROL; J.-H.MUÑOZ. *La Guerra dels Segadors a Tortosa*

26

FONS I ARXIUS

Fons de « Regiones Devastadas », de l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona

29

RECULL

16
LA CITA

Mario Galeota (s.XVI)

32

AGENDA

28

L'ESPASA I LA PLOMA

Leli Brancaccio (1639)

“A carn! a carn!”

Amb aquest clam tan singular, els catalans iniciaven l'atac contra l'enemic, alhora que es donaven ànims per l'escomesa de llançar-se a la lluita.

Tot soldat, fos de la nació que fos, s'alenava d'un esperit cohesionador de plena germandat quan sabia que s'estava enfrontant a la mort i, que pot ser, aquell seria el seu darrer dia. Tots a una sola veu, es donaven força i ànims per afrontar el combat, de la mateixa manera, els castellans sots l'advocació del seu patró “Santiago!”; els almogàvers medievals, picant l'escut per tenir-lo apunt, “Desperta ferro!”. A l'època moderna, era “a carn! a carn!” el crit de guerra que s'emprava a Catalunya. Ja era un crit molt comú en el segle XVI a les topades de bandolers i està documentat igualment a la campanya per a la recuperació de Salses, el 1639, i a la batalla de Paret-Delgada, tres anys més tard. En aquella ocasió els auxiliars catalans que acompanyaven els francesos, el preferiren per intimidar l'exèrcit hispànic del marquès de la Hinojosa, sense pensar que aquest, es composava també d'auxiliars catalans (els ciutadans de Tarragona); aquests els contestaren “carne, carne que también estamos aquí nosotros”.

I aquí estem també nosaltres, amb l'objectiu de procurar arribar regularment a historiadors/es, estudiosos/ses i al públic interessat, totes aquelles notícies més destacades que sobre història militar catalana es van produint, volem ser un focus difusor d'aquesta parcel·la de la Història del nostre país. Si als antics catalans el crit de guerra els servia per donar-se ànims, confiem que també serveixi per donar-lo a nosaltres, ara que ens hi posen en aquesta tasca innovadora, compromesa i feixuga.

Per prudència hem volgut numerar aquest primer lliurament del butlletí amb el '0', un zero de prova inicial, per engegar aquest projecte voluntarista. Comencem amb migrats mitjans tècnics, llençant al ciberespai una revista que a més d'un li semblarà de disseny pobre i format precari, però que anirem millorant entrega a entrega, en la mesura de les nostres possibilitats i coneixements informàtics. Apostem pel contingut per damunt de la forma. Si els investigadors/es i els estudiosos/ses de la història militar ens fan confiança i ens volen lliurar les seves col·laboracions i notícies, garantim una periodicitat habitual, altrament, A carn! no podrà comptar amb tot el material que voldria per difondre'l i, en conseqüència, haurem de conformar els nostres lectors/es amb el que tinguem a l'abast. Gràcies, d'antuvi, de tota manera, per la col·laboració de tothom.

Aquests primers números, els farcim de força bibliografia, recensions i referències des de 2004, però segurament els que vinguin darrera contindran menys pàgines, doncs ja ens haurem posat una mica al dia. A Carn! pot esdevenir una magnífica plataforma de difusió per donar a conèixer treballs d'història militar, o que continguin algun/s aspecte/s d'aquesta temàtica.

Per a suggeriments, crítiques o enviament de material per publicar: mguell@altanet.org

ARTICLES:

La Guerra dels Segadors a Tortosa, vista a través dels apunts d'un notari

El conflicte conegut popularment com a “Guerra dels Segadors” afectà, com totes les guerres, en major o menor mesura les vides dels homes i dones que visqueren aquells esdeveniments. Malauradament, i a diferència d'altres conflictes bèl·lics més propers en el temps, no disposem de gaires testimonis escrits que recullin la visió personal i directa dels espectadors (o actors, depenent els casos) d'aquella guerra. Aquest fet augmenta la importància dels documents que tot seguit presentarem: unes breus notes redactades per un notari tortosí durant la Guerra dels Segadors^[1] i que van ser incloses (ordenades cronològicament) dins d'un índex d'escriptures notariales recollides per aquest notari^[2].

L'autor d'aquestes anotacions fou Melcior Gaspar de Roses, un notari tortosí actiu durant els dos primers terços del segle XVII i del qual disposem d'un seguit de dades biogràfiques, malauradament encara molt breus (a manca d'un estudi biogràfic més acurat): el seu protocol notarial més antic que coneixem correspon als anys 1613-1615 i actualment es troba a l'Arxiu de la Catedral de Tortosa^[3]; desenvolupà una llarga vida professional, ja que d'ell es conserven, entre els fons notariales de l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre i de la Catedral de Tortosa, un conjunt de 36 volums de protocols que abasten un total de 45 anys d'activitat professional.

La seva carrera de notari li va permetre ser inclòs en la bossa de procurador segon entre els anys 1636 i 1668^[4], i així detentava aquest càrrec polític l'any 1648, en el moment del setge i presa de la ciutat pels francesos. També tingué la confiança del municipi en gestionar assumptes importants ja que, per exemple, l'any 1644 fou enviat juntament amb Jacint de Miravall a Saragossa (on aquell moment s'hi havia establert la cort de Felip IV),

per presentar en nom de la ciutat de Tortosa al Consell d'Aragó un seguit de queixes contra els abusos comesos pel governador militar Pantoja[5].

Un cop la ciutat de Barcelona caigué en poder de les tropes de Felip IV, Roses consolidà el seu prestigi polític, tot sent nomenat diputat local de la Generalitat a Tortosa l'any 1655[6]. Malgrat tot, no va aconseguir el títol de ciutadà honrat de Barcelona, havent-se de contentar amb el de ciutadà de Tortosa[7].

Les seves anotacions sobre la Guerra dels Segadors, tot i no contenir excessives novetats, són interessants perquè poden ajudar a entendre l'impacte que aquest conflicte va tenir sobre una persona com Roses, clarament decantada dins del bàndol felipista:

- la primera nota correspon al dia 23 de novembre de l'any 1640 i fa referència al jurament que va fer el marquès de los Vélez a l'altar major de la Catedral de Tortosa com a virrei de Catalunya, i del qual el notari Roses fou espectador de primera fila, tal com tot seguit es despren: *"Nota que en 23 de noembre de 1640 entre tres y quatre de la tarde entrà en la present ciutat lo excim. Sor. Marquès de los Velez y jurà de virey, lo qual jurament rebí yo com a tenint mercè de sa Magestad de escrivà de manament del present Principat que està en un quadern apart ab tres actes que féu y avent tan gran exèrcit de 22 mil infan[t]s y 3 mil cavalls que tots estigueren en un mateix temps dins la present ciutat y per la misericòrdia de Déu nostre senyor, y per medi de Maria Santíssima de la Cinta no y hagué ningun desastre y després marchà cap a Barcelona per lo Coll de Balag[u]er ab molta artilleria"*[8]

- la següent anotació es fa ressò d'alguns dels beneficis polítics i econòmics que aconseguiren les oligarquies tortosines per a la seva la ciutat pel fet d'haver pres partit per Felip IV l'any 1640: *"Nota que dende 14 del mes de mars 1641 enclau fins a 23 de mars 1642 inclusive, estiguí en la villa de Madrit com a síndich de la present ciutat y alcansí de sa Magestad los privilegis de fidelíssima y exemplar y remissió de quintos en la propietat y en lo caigut, franchs de sello y media annata que los dos dits junts importaven 14 mil, 800 lliures, 306 sous y menuts, los quals privilegis portí yo y entreguí a la present ciutat, que estan archivats y així no y tinguí ningun negosi en dit temps..."*

- el tercer apunt descriu breument el fracassat setge franco-català de la primavera de l'any 1642: *"Nota que dende 23 de abril 1642 fins a 3 de maig, la present ciutat estigé sitiada per*

Mosur de la Mota, general de França ab 15 mil infants francesos y cathalans, y 4 mil cavalls y molts de Barcelona y altres viles de Cathalunya també se detingueren per a comprar lo sacco y Nostra Señora de la Cinta, havent ubert brecha mot gran per la planeta a la muralla que esta detras lo monasteri del Carme, donat assalt per ella y ha mort lo baró de la Roca que venia per cabo a l'asalt y altres francesos que entraven. Y nos deslliurà per sos mèrits y [...] de tan gran aflicció y després en lo endemà a 3, dia de Santa Creu alsà lo siti y se'n anà. Solament moriren dels nostres 3 hòmens y del enemich durant lo siti li mataren pasats de dos mil....”

- Roses també fa referència al seu viatge a Saragossa durant el mes de setembre de l'any 1644, acompanyat de Jacint Miravall, per resoldre negocis de la ciutat de Tortosa: *“Nota que dende 2 de setembre fins al primer de octubre estigí en Zaragoza com a syndich de la present ciutat tant temps per ella al Rey nostre senyor, que Déu guarde, per negoci de ella”*.

-Durant el mes de juny de l'any 1648, els francesos tornaren a posar setge a la ciutat de Tortosa i llavors sí que aconseguiren rendir les defenses, desfermant tot seguit un dur saqueig. Per descriure aquests fets, durant els quals el nostre notari ostentava el càrrec de procurador segon, Roses emprà la llengua llatina: *“...Vigilia festivitatis Sanctissimi Corporis Dominum Nostri Jesuxti, numerata nona mensis junii cuius anni Millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo, me Melchiore Gaspare de Rosses, milite ac nottario publico me existente procuratore secundo presentis civitatis Dertusae, obcessa fuit dicta civitas a franquis et gotolanis et ab ipsis die dominica, inter duodesimam et primam horas merediei numerata duodesima mensis julii eiusdem anni. debellata fuit (...) lamentabile et memoria defixum haberi dignum, nam templa omnia et vasa sacra profanata fuere, Santissima Eucharisitia sacramentum solo terra calcatum et in aliquibus ecclesiis raptum er in partibus divium et in mallorum statera appenditum postea inter manus sacrilegas illius qui illud appendit raptum et acris sulfore (...) monasteria monialium sancta Clara et sancti Joannis de la Ràpita demelata clausura rupta et debellata”*

- La conquesta franco-catalana de la ciutat de Tortosa va provocar un exili (de vegades voluntari, de vegades forçat) dels tortosins políticament més compromesos amb el govern de Madrid, els quals es desplaçaren majoritàriament a la zona nord del Regne de València, tal com va fer el notari Roses, juntament amb la seva família: *“Debellata in quan dicta civitate Dertusae et occupata a franquis et gotolanis inimicis acerrimis nostris mecum familia mea recessit a dicta civitate et fovi domicilim, partim in villa Morella, in opido Castellonis Planitici, regni Valentia usque quo recuperata fuit dicta civitas a serenissimo domino nostro rege Philipo”*

- Finalment, dos anys després de la conquesta francesa de la ciutat de Tortosa, les tropes de Felip IV comandades pel marquès de Mortara aconseguiren recuperar el control sobre la capital de l'Ebre. Una de les primeres mesures polítiques dels nous amos de la ciutat fou retornar els càrrecs municipals als qui els detentaven durant la presa francesa de l'any 1648, com ara el notari Roses, reposat en el càrrec de procurador segon, tal com ell molt bé remarca en aquesta darrera anotació referent a la Guerra dels Segadors a la ciutat de Tortosa: *“Nota quo die quinto mensis desembris anno MDCL obcesa fuit civitas dertosana per spasium quasi duorum mensium ab excmo. committe de Mortara in rege smi. domini nostri regis Philipi Quarti fuit restituta et liberata a franquis et gotolanis et in sua libertate opposita civis restitui me Melchiore Gaspare de Rosses procuratore in ordine secundo eisdem civitatis existente et officia viarii et baiuli regionum dicta civitatis de ordine secundo exercente et gubernante...”*

JOAN-HILARI MUÑOZ I SEBASTIÀ
 Professor de Secundària a l'IES “Ramon Berenguer IV” d'Amposta (Montsià)
vinallop@terra.es

[1] Una recent visió general d'aquest conflicte bèl·lic a les comarques tortosines, la podeu trobar a: MUÑOZ I SEBASTIÀ, JOAN-HILARI; QUEROL I COLL, ENRIC. *La Guerra dels Segadors a Tortosa (1640-1651)*. Valls: Cossetània Edicions, 2004.

[2] AHCTE (= Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre). FNT (= Fons Notarial de Tortosa.) Signatura 1856, Melcior Gaspar de Roses, Índex d'actes, anys 1628-1667.

[3] Arxiu de la Catedral de Tortosa (= ACTo), *Protocols Notarials*, Melcior Gaspar de Roses, 1.

[4] ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. *Els nobles de Tortosa (segle XVII)*. Tortosa: Consell Comarcal del Baix Ebre 1997, p. 392.

[5] MUÑOZ; QUEROL. *La Guerra...*, p. 72.

[6] *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*. VI. Barcelona: Generalitat de Catalunya 2000, p. 1.395.

[7] Vegeu una bona explicació

de la diferència entre “ciudadà honrat” i “ciudadà” i de per què aquests darrers no poden considerar-se plenament com a nobles al llibre de ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. *Els nobles de Tortosa (segle XVI)*. Tortosa: Consell Comarcal del Baix Ebre, 1996, p. 23-27.

[8] Seguim: AHCTE, FNT, Signatura 1856, Melcior Gaspar de Roses, Índex d'actes, anys 1628-1667, f. 120- 141.

Xifres declarades de destrucció a la província de Tarragona (1939)

El fons documental de “Regiones Devastadas”^[1], de l’Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona (vegeu l’apartat de “Fons i arxius” en aquest mateix número), conté els expedients de la meitat dels municipis de la demarcació tarragonina. Cada expedient s’enceta amb una fitxa de cartró on apareixen les principals dades per averiguar els danys soferts en aquell municipi per la Revolució del 1936 i subsegüent Guerra Civil^[2].

Localitat	Població		Cases		Avaluació dels danys patrimonials				
	1936	1939	Núm.	Dest	Artístics	Església	Estat	Adm.loc.	Particul.
Albinyana	801	821	304	1		75.000			
Alcanar	6.329	6.329	2.399	4		213.500		10.000	
Alcover	2.680	2.489	710	5	1.500.000	1.015.000	3.000	200.000	59.655
Aldover	1.239	1.239	334	124					
L’Aleixar	872	863	277	1		200.000			
Almóster	343	336	134	1		430.000			
Altafulla	719	759	433	65		516.000		600	51.162
L’Ametlla de Mar	3.101		680	7		15.000		20.000	32.894
Ampostà	9.014	9.091	3.397	219	1.500.000	164.920		150.000	982.765
L’Arboç	1.600	1.500	600	21		1.001.000			163.700
L’Arbolí	238	238	96	0					
Ascó	2.235	2.025	650	188		5.800			742.995
Bellmunt del Priorat	880	876	165	34		110.000			27.565
Bellvei			332	17		75.135			190.275
La Bisbal de Falset	708	708	205	13		115.000			142.765
Blancafort	1.026	940	570	8					4.011
Bonastre	625	590	140	1		200.000			
Les Borges del Camp	1.168		294	4		150.900		10.039	7.701
Bràfim	903	903	382	4	75.000	100.000	2.000	5.000	
Cabra	859	816	315	6		100.134			13.211
La Canonja	1.300	1.283	447	4		125.000			7.312
Caseres	702	691	258	1		6.000			

Castellvell del Camp	639	632	192	2		5.000			
Colldejou	362	345	85	1		12.000			
Cornudella	1.567	1.414	764	30					49.391
Creixell	338	330		0					
Cunit	309	309	96	0					
Duesaigües	420	402	181	0					
La Fatarella	2.310	1.750	628	114					688.335
La Febró	214	199	74	1		5.000			
Flix		3.050	978	160		265.000		18.000	5.619.399
Forès	365	352	175	23		50.600		2.015	32.868
La Galera	1.267		349	2		101.000			6.450
Garcia	1.212	1.055	631	59					167.310
Els Garidells	185	184	66	1		8.000			
Gratallops	467	460	375	2		908.800			
Guiamets	394		162	1					700
Horta de Sant Joan	2.224	2.126	961	11		1.100.056			35.095
Les Irlles	124	96	47	1		2.000			
El Lloar	362	325	192	11		150.000			11.233
Llorac	349	342	155	6		50.300			
Mas de Barberans	1.334	1.214	442	1		200.000			
Masllorenc	800	723	326	1		150.000			
La Masó	342	346	107	1		2.000			
Maspujols	531	542	163	1		1.500.000			
El Molar	815	698	215	5		150.000			
Mont-ral	414	417	137	2		100.000			2.006
Montblanc	5.000	4.500	1.747	12		5.000	1.000		40.917
Montferri	358	360	125	0					
Móra la Nova									
El Morell	1.612	1.658	442	0					
La Musara	99	96		2		6.000		4.000	
La Nou de Gaià	440	440	100	1		50.000			
Nulles	800	650	290	14		140.000			
Els Pallaresos	380	358	115	2		10.030		500	
Pira	540	535	155	8		125.000			7.204
Pla de Santa Maria	1.926	1.890	549	2		625.000			
La Pobla de Mafumet	527	515	150	2	375.000				4.000
Poboleda	668	672	467	1	800				
Pont d'Armentera	799	812	322	6		202.000			49.323
Pradell	524			0					
Prades	900	825	230	5	4.000	15.000		5.000	7.000
Pratdip	832	832	277	2		3.500			
Puigpelat	602	584	258	1		1.000.000			
Querol	540	548	236	1		2.500			
Rasquera	1.526	1.527	1.532	21		8.000			145.017
Reus									
La Riba	755	732	303	2		25.300			3.114
La Riera de	989	970	393	2		200.000			

Gaià									
Riudecanyes	1.006	988	300	0					
Riudecols	1.100	1.015	300	2		18.000			3.120
Roquetes	5.647	5.742	1.456	62					188.644
Sant Carles de la Ràpita	6.036		1.486	14		85.000	10.000	18.750	225.597
Sant Jaume dels Domenys	1.458	1.440		4		35.000			56.072
La Secuita	1.004	933	397	5		396.000			3.125
La Selva del Camp	2.848	2.680	1.047	8		2.938.000		10.000	
Tivisa	3.696	3.528	1.253	6		1.305.000		20.000	
Torredembarra	2.267	2.150	692	11		150.000			42.066
Torroja del Priorat	427	402	250	2		2.225			7.039
Tortosa	36.511	36.200	14576	2.909	150.000	1.839.000	375.000	7.305.000	12.342.850
Ulldecona	6.084	6.084	2.119	69		83.496		19.750	404.753
Valldara	325	282		1		200.000			
Vallmoll	979	932	427	1		12.000			
Valls	11.006	10.971	3.387	29		1.553.000			573.476
El Vendrell	4.624	4.631	1.647	1		1.200.000			
Vila-Rodona	1.735	1.616	636	4		30.000			35.044
Vilallonga del Camp	1.225	1.043	349	4		204.000			44.544
Vilanova de Escornalbou	618	618	194	1		350.000			
Vilavert	730	652	214	4		5.000			16.874
La Vilella Alta	300	285	199	1		160			
Vilalba dels Arcs				284					676.075
Vimbodí	1.655	1.345		62		15.000		1.600	228.199
Xerta	2.147	2.131	982	462		450.000		150.000	1.424.234
TOTAL	167.931	153.580	61055	5.257	3.264.800	22.666.626	391.000	7.950.254	25.259.784

Font: AHDT, "Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones", caps 2-6. El quadre, ja ha estat reproduït a GÜELL. "El Fons...", p. 873-875; MAGRIÑA. *Supervivència de postguerra...*, p. 192-193, i PEREA; GÜELL. "Esglésies, parròquies i ermites...", p. 842-846.

Les xifres finals, no són definitives, ja que, com hem dit, només corresponen a 95 dels 187 municipis (50'8%) que tenia llavors la província. Tanmateix, podem hipotetitzar una xifra, duplicant, per a tota la demarcació de Tarragona, i una altra, multiplicant per 10, per a tot Catalunya (no tenint massa pretensions, ens limitem a xifres generals, sense aprofundir més en una metodologia que pot ser la podria polir més):

Localitat	Població		Cases		Avaluació dels danys patrimonials				
	1936	1939	<u>Núm.</u>	Dest	Artístics	Església	Estat	Adm.loc.	Particul.
TOTALS	167.931	153.580	61.055	5.257	3.264.800	22.666.626	391.000	7.950.254	25.259.784
x2 Tarragona	335.862	307.160	122.110	10.514	6.529.600	45.333.252	782.000	15.900.508	50.519.568
x10 Catalunya	3.358.620	3.071.600	1.221.100	105140	65.296.000	453.332.520	7.820.000	159.005.080	505.195.680

Sempre a tall d'hipòtesis, podríem aproximar per a Catalunya més de 247.000 desapareguts declarats (exiliats, morts, empresonats, etc.), la destrucció d'un 8% dels edificis, i pèrdues generals estimades al voltant de les 1.190.649.280.- pta. (de l'època...).

És evident que no es tracta més que d'un joc de xifres i de percentatges, ja que els factors que hi intervenen, els correctors ha establir, i una metodologia ben pensada que tingués en compte tots els elements, ens proporcionarien unes xifres molt més fiables que no pas aquestes. Són les dades, en tot cas, que es poden extraure del fons de "Regiones Devastadas" de l'AHDT.

MANEL GÜELL

[1] Sobre aquest organisme, vegeu: BAYERRI RAGA, JOSEP; BAYERRI POLO, CARME. *La reconstrucció de Tortosa (1940-1957)*. Tortosa: L'Ordre de la Cucafera, 1992; CERDA VARA, FRANCISCA. "Fondos documentales de la Oficina comarcal de Castellón de la Dirección General de Regiones Devastadas y Reparaciones, en el Arxiu Central de la Generalitat Valenciana (1940-1966)", *Estudis Castellonencs*, 7 (1996-1997) 217-230; DD.AA., *Arquitectura en Regiones Devastadas*. Madrid: Secretaria General Técnica del MOPU, 1987; LÓPEZ GÓMEZ, JOSÉ MANUEL. *Un modelo de arquitectura y urbanismo franquista en Aragón: la Dirección*

General de Regiones Devastadas, 1939-1957. [Saragossa]: Departamento de Educación y Cultura, 1995 (Estudios y monografías, 23); PÉREZ ESCOLANO, VÍCTOR. *Guerra Civil y Regiones Devastadas*. Madrid, 1987; ALMARCHA NÚÑEZ HERRADOR, ESTHER. *Arquitectura y urbanismo rural durante el período de la autarquía en Castilla-La Mancha: Dirección General de Regiones Devastadas y Reparaciones e Instituto Nacional de Colonización*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 1997 [en Microforma].

[2] GÜELL, MANEL. "El Fons 'Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones' de

l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona". en: *Segon Congrés Recerques: Enfrontaments civils: postguerres i reconstruccions*. Lleida 10-12 d'abril 2002. Lleida: Recerques / Universitat / Pagès editors, 2002, II, 868-875; PEREA, EUGENI i GÜELL, MANEL. "Esglésies, parròquies i ermites de ls comarques tarragonines a través de la documentació de l'Arxiu General de la Diputació", en: *Església, societat i poder a les terres de parla catalana*. Actes del IV Congrés de la CEPC. Valls: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 2005, 837-859.

EL PERSONATGE:

Manuel d'Aux Borrellas

Cap militar de cavalleria que desenvolupà la seva carrera a la guerra dels Segadors. Manuel d'Aux formà part d'aquella fornada de nobles jovencells que es posaren al front d'una companyia de cavalls, per servir a la Diputació del General. La seva primera acció militar fou en la defensa d'Illa, contra l'escomesa de Juan de Garay. Quan es produí la mobilització militar del Principat per aturar la invasió de l'exèrcit hispànic manat pel marquès de Los Vélez, a finals de 1640, el trobem comandant una companyia de cavalls a l'Empordà, acompanyant el diputat militar Francesc de Tamarit a Barcelona. Un cop allí s'integrà al cos de cavalleria franco-català, amb el qual, i sota les ordres de Serignan, lluità a la victòria de Montjuïc (MELO [1990], 202, 226 i 230; FLORENSA; GÜELL [2005] 248 i 253). Es distingí en els combats del pla de Valldonzella per fer "memorables hazañas" i ésser el primer en escaramusar, i també per haver atacat i capturat una bona estona al comissari general hispànic Fernando de Xirinos. La crònica *Exemplaria*, afegeix que

fou qui occí el duc de Sant Jorge, al veure que no podria retenir-lo gaire temps presoner (SIMON [2005] 231-232).

El maig de 1641 fou nomenat capità de coracers del Batalló. Com a cap de les milícies rosselloneses, s'integrà a l'exèrcit francès del príncep de Condé, quan aquest envià els comtats per expulsar-ne les tropes de Felip IV (REAL [1994] 157 n.293; SANABRE [1955] 165).

A principis de novembre següent, participà amb la seva companyia de cavalls, en una acció conjunta contra uns soldats enemics emboscats, als quals feu fugir del lloc, i només se n'escaparen nou. El desembre, dugué a terme la missió de destruir el molí fariner que abastia la guanició hispànica de Perpinyà. S'hi apropà de nit, desafiant el fred intens de l'hivern, i en un intrèpid cop de mà, caigué per sorpresa capturant tots els soldats que hi eren; acte seguit, hi calà foc, tot a la vista del portal de Perpinyà. La seva valentia fou compensada pel virrei francès que l'abraçà en reconeixement del mèrit i

l'obsequià amb un ric espasí (*Relacio verdadera [1641] 2-3; Relacio del estat [1641] 2*). Llavors prenia part al setge de Cotlliure, en el que s'hi distingí a mitjan de desembre quan els defensors feren una perillosa sortida, i foren Aux i Gabriel de Llupià quins aconseguiren avortar-la, causant nombroses pèrdues a l'enemic (*Relacio [1641] 4*). El març de l'any següent, prengué part en l'acosament i derrota de l'exèrcit hispànic que conduïa el marquès de Pobar, acció en la qual, fou fet presoner dels hispànics, per bé que al ser derrotats fou alliberat (*Relacio de la derrota [1642] 12*).

Manuel d'Aux tenia el seu domicili a Barcelona, i a principis de 1646 consta entre els assistents a un parell de juntes de Braços, integrat en el Militar. Més tard, l'abril de 1650, es constituïa com a procurador del Dr. Honorat Pujol (que era a Perpinyà), i en nom seu renuncia al càrrec de diputat local (*DGC, VI, 114, 119 i 401*).

L'estiu de 1646, prengué part al setge de Lleida, sota les ordres del virei duc d'Enghien (el futur 'Gran Condé'). A finals de juny, els defensors hispànics els sorprengueren amb una inusitada sortida contra el mateix quarter del virrei. Dos dels militars que aturaren aquell atac foren Francesc Calvó i Aux, els quals "*se mesclaren en la cavalleria del enemich, y pelearen de manera, que causaren admiració en els Francesos que s*

trobaven en llur companyia, de veurer tant valor en ells, mataren molts Castellans". (*Relació verdadera [1646] 2*).

No en tornem a tenir notícia fins després de caiguda Barcelona, el 1653, quan, segons el pagès de l'Esquirol Joan Guàrdia, Aux i Gaspar de Margarit prenien Solsona, dins la campanya militar dels francesos (*GUARDIA [1986] 84; SANABRE [1956] 563*). Sens dubte, Aux, des del seu exili al Rosselló, participaria en totes les campanyes militars que els francesos dugueren a terme fins la Pau dels Pirineus (1659), per bé que ja no el trobem comandant una companyia de cavalls, ans de miquelets. L'octubre de 1655, el virrei Conty l'envià, amb els seus miquelets, al socor de Berga, durant el qual mantingué sempre guarnit el turó pel qual francesos i catalans hagueren de replegar-se al ser derrotats (*Relacion [1655] 2; Relacion verdadera [1655] 4*). A principis de febrer de 1657, Aux encapçalava una nova incursió depredadora contra Osona, en la qual s'endugué un remat de vaques, i més tard rebutjava amb èxit l'atac dels miquelets hispànics que manava l'hereu Espona (que quedaria mort en la batussa) (*GUARDIA [1986] 90*).

Com assegurava Guardia, Manuel d'Aux fou un dels cavallers catalans "*que per llur desdita se avian pasats en França*", a l'igual que els Margarit, d'Ardena, Calvó, Rocabruna, Çagarriga, etc., i tants altres que

havien apostat fort pel partit francès.
Romandria exiliat al Rosselló fins el 1665, en

que morí.

MANEL GÜELL

BIBLIOGRAFIA

DGC

Dietaris de la Generalitat de Catalunya, VI (1644-1656). Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2000.

Exemplaria [2005]

Crònica 'Exemplària' de la Catedral de Barcelona. 1637-1641, en: SIMÓN I TARRÉS, ANTONI (ed.), *Cròniques de la Guerra dels Segadors*. Barcelona: Fundació Pere Coromines, 2003.

FLORENSA; GÜELL [2005]

FLORENSA I SOLER, NÚRIA; GÜELL, MANEL. "Pro Deo, Pro Regi, et Pro Patria". *La revolució i la campanya militar de Catalunya de 1640 a les terres de Tarragona*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana, 2005.

GUARDIA [1986]

PLADEVALL I FONT, ANTONI; SIMON I TARRÉS, ANTONI. *Guerra i vida pagesa a la Catalunya del segle XVII. Segons el "Diari" de Joan Guardia, pagès de l'Esquirol, i altres testimonis d'Osona*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1986.

MELO [1990]

MELO, FRANCISCO-MANUEL DE. *Historia de los movimientos de separación y guerra de Cataluña en tiempos de Felipe IV...* Cadis: Universidad, 1990.

REAL [1994]

BUSQUETS, JOAN, *La Catalunya del barroc vista des de Girona. La crònica de Jeroni de Real (1626-1683)*. II. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994 (Biblioteca Abat Oliba, 140).

Relacio [1641]

Relacio de una carta que escriu un soldat que milita debaix las banderas del nostre Camp, que te sitiât Coplliure, plassa enemiga, dient los successos que hi passan, y la gent que te nostre Camp, y lo del

enemich, ab la escaramuça que han tingut ab lo enemich las Companías de Llupià y Aux. Barcelona: Jaume Romeu, 1641.

Relacio del estat [1641]

Relacio del estat de las cosas de Rossello y de la vila de Perpinyà. [Barcelona]: Pere Lacavalleria, 1641.

Relacio verdadera [1641]

Relacio verdadera, de un rencontre tingueren en Rossello las companyias del capita Manuel de Aux, y la de Francisco Canter, ab part de la Cavalleria del enemich. Barcelona: Pere Lacavalleria, 1641.

Relacio de la derrota [1642]

Relacio de la derrota, y presa del general don Pedro de Aragón y de todo su exercito. Barcelona: Gabriel Nogués, 1642.

Relacio verdadera [1646]

Relacio verdadera del que ha succehit en la surtida que feren los Castellans de Lleyda, contra los nostros. Barcelona: Gabriel Nogués, 1646.

Relación [1655]

Relación de la famosa vitoria que Dios nuestro Señor se ha servido conceder a las Católicas armas de su magestad sobre la villa de Berga... Sevilla: Iuan Gomez de Blas, 1655.

Relacio verdadera [1655]

Relacion verdadera de la feliz vitoria que han tenido las Católicas Armas de su magestad, que Dios Guarde, sobre el sitio de Berga, y otras Plaças en los Estados de Cataluña contra los Exercitos de Francia. Madrid: Diego Díaz, 1655.

SANABRE [1956]

SANABRE, JOSEP. *La acción de Francia en Cataluña en la pugna por la hegemonía de Europa (1640-1659)*. Barcelona: Real Academia de Buenas Letras, 1956.

NOTÍCIES:

Els fets del 2 de 7bre. de 1642 a Santa Maria del Pla

El dia 3 de setembre de 2005 es va celebrar al Pla de Santa Maria, una commemoració històrica dels fets que patí la vila el 1642, quan l'exèrcit hispànic hi efectuà una matança en el grup de defensors que s'havien tancat a l'església romànica. En el mateix escenari dels fets, s'exposaren aquests amb ajut de transparències, i finalment s'escenificà la matança, a càrrec de Nexus Teatre. Els polítics locals dipositaren una ofrena floral amb la que concloué l'acte.

L'organització anà a càrrec de Josep M. Canela del grup municipal d'ERC, participant-hi l'ajuntament del Pla, la Diputació de Tarragona, el Museu d'Història de Catalunya, la parròquia local, Nexus Teatre, els Amics de la Sardana i el Col·lectiu 1715. La Coral parroquial deleità el nombros públic amb diverses interpretacions, i clogué l'actuació amb el cant dels Segadors.

L'Aposta catalana a la Guerra de Successió (1705-1707)

Congrés organitzat al Museu d'Història de Catalunya, juntament amb la Universitat Pompeu Fabra, en el marc del 200è aniversari del conflicte, i que es celebrà al MHC entre els dies 3-5 de novembre de 2005. Els principals aspectes que s'hi van tocar foren els relatius a la dimensió europea del conflicte, les actituds socials i la mobilització a la Corona d'Aragó. Una de les comunicacions presentades, és la de Manuel Marés Lagunas: "Els tràngols d'una guerra: contribució a l'estudi de la Guerra de Successió a la vila de Cambrils", que explica com es va viure aquest episodi i quines conseqüències va tenir per aquesta vila marinera camptarragonina. L'autor en dóna una conferència el 27 de gener de 2006 al Centre Cultural de Cambrils.

Ocupació i resistència a la Guerra del Francès (1808-1814)

Altre congrés organitzat pel Museu d'Història de Catalunya, juntament amb la Universitat Autònoma i l'Asociación Española de la Guerra de la Independencia, que tingué lloc al MHC els dies 5-7 d'octubre de 2005. De tall interdisciplinari, el Congrés ha aportat visions noves amb l'esperit d'esclarir diversos aspectes de la complexitat del conflicte.

Cd rom de cartells de la Guerra Civil Espanyola

Publicat pel Ministeri de Cultura el II volum de cartells de l'Archivo General de la Guerra Civil. Es tracta d'una selecció de aplega més d'un miler de cartells escanejats, triats d'entre les diverses col·leccions i adquisicions realitzades pel Ministeri de Cultura.

[Archivos Estatales. Boletín informativo, 22 (2005) 3]

El Centro de la Memoria

Impulsat pel Ministeri de Cultura, el CdM és un ambiciós projecte creat per a la recuperació, investigació i difusió de la història de la Guerra Civil i el Franquisme (repressió, exili i transició). En aquest sentit, té l'objectiu de recuperar i conservar les fonts d'investigació disperses i en perill de desaparició, i donar suport a la investigació del període històric. El projecte aplegarà els fons de l'Archivo General de la Guerra Civil i aquells que s'hi vagin incorporant, una biblioteca i hemeroteca especialitzades, amb sengles àrees de foment a la investigació i d'informació al ciutadà. Té les instal·lacions al Col·legi de San Ambrosio, on s'hi ha de construir un edifici de nova planta, a més de l'adequació del palau d'Orellana.

[Archivos Estatales. Boletín informativo, 22 (2005) 1]

Presentació de llibres: “La guerra secreta del Mediterrani” i “El Pla de Santa Maria a mitjan segle XVII i la guerra de Separació”

Dilluns 19 de setembre de 2005, a les 20 h. fou presentat, a la Sala de Conferències de l'Autoritat Portuària de Tarragona, el llibre, de Josep M. Castellví i Josep Guarro, *La guerra secreta del Mediterrani. Submarins alemanys i vaixells aliats a la costa de Tarragona (1914-1918)*, obra que coediten el Port de Tarragona i Pagès Editors.

Divendres dia 23 de desembre de 2005, a les 20h., a la Sala d'actes de l'Ajuntament del Pla de Santa Maria, tingué lloc la presentació del llibre *El Pla de Santa Maria a mitjan segle XVII i la guerra de Separació*, d'Ezequiel Gort Juanpere i Mercè Iglésies Solé, monografia que recull les tràgiques experiències bèl·liques de la vila planenca a l'època moderna, i que és editat per la corporació municipal.

Base de dades sobre les baixes durant la guerra civil a les comarques del Baix Ebre i Montsià

El Centre d'Estudis d'Investigació Històrica del Baix Maestrat i el Montsià, juntament amb l'ajuntament de Tortosa, projecten la creació d'una base de dades sobre les persones que van perdre la vida durant la Guerra Civil, molts dels quals jeuen en fosses comunes. S'entra la informació dels cementiris locals i els testimonis orals, per tal de creuar-la posteriorment amb la

base de dades que organitza l'Associació per a la recuperació de la Memòria Història de Catalunya.

[ceibm@ceibm.org; www.irmu.org]

Exposició virtual sobre els castells de la Conca de Barberà i el Gaià

El Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, juntament amb el del Gaià i l'Associació d'Amics dels Castells de Barberà, preparen una exposició virtual sobre castellologia medieval catalana, en base als més característics exemples de la Conca i la vall del Gaià. L'objectiu és el de crear un suport museogràfic per a la didàctica del tema.

[cecb@tinet.org; www.irmu.org]

LA CITA

“Mi pare non trovarsi difesa maggiore per render sicure la fortezze et conservar tutto lo stato che la Pace, l'Amore e il Timore, et chi havera questi tre guerrieri insieme potrà dormir sicuro.

[GALEOTA, MARIO. *Della Fortificazioni*. ms. s.XVI]

R E C E N S I O N S :

* Donem sortida, en aquest número 0, a les recensions de treballs, majoritàriament, de 2004, reservant-nos, per a propers números, les que apareguin publicades posteriorment, amb data 2004 o 2005, fins a posar-nos al dia.

MUÑOZ CORBALÁN, JUAN MIGUEL (Coord.). *L'Acadèmia de Matemàtiques de Barcelona. El llegat dels enginyers militars*. Barcelona: Secretarís General Tècnica del Ministerio de Defensa. Novatesa, S.L., 2004, 541 p.

Resultat de la commemoració del III centenari de la Reial i Militar Acadèmia de Matemàtiques de Barcelona, ha estat aquesta miscel·lània escomesa amb exquisida cura per un grup de treball compost majoritàriament per militars de carrera de les armes d'artilleria i d'enginyeria. L'obra es divideix en quatre blocs, a banda les presentacions, crèdits, pròlegs, bibliografia i abstracts de rigor. En el primer, el “Panorama institucional de l'enginyeria militar

durant el segle XVIII”, s’aborda la situació de l’arma d’enginyeria a l’exèrcit espanyol a la divuitena centúria, partint d’antecedents que puen en el Segle d’Or i fent un interessant repàs dels protagonistes il·lustrats que aportaren aquesta modernitat tècnica a l’arquitectura militar d’Espanya i de Catalunya.

En el segon bloc, “L’Acadèmia de Matemàtiques de Barcelona durant el segle XVIII”, s’entra de ple en aquesta institució, i en vuit aportacions s’exposen aspectes com el seu fons bibliogràfic, la qualitat científica dels ensenyaments, els plans d’estudi, etc. Constitueix una part important la referent a la personalitat dels seus successius directors, i no menys la relativa a la projecció que aquest centre va tenir sobre el món acadèmic militar espanyol i hispanoamericà.

“L’Art baluardat català o *nunc minerva postea Palas*”, el tercer bloc, tal volta el més gran, amb 13 aportacions, s’ocupa de tractar el tema de les obres militars sobre el territori. Salvador Tarragó disserta sobre les fortificacions de l’època i les projectades a Catalunya, cronologia, topònims, estils, autors. Muñoz Corbalán, ho fa sobre la Ciutadella de Barcelona; Antonio de Lizaur, sobre les Reials Drassanes i la Maestrança d’Artil·leria, Rafael Vila, sobre el castell de Sant Ferran de Figueres, etc. Mereixen, igualment l’atenció d’altres autors, els nous traçats, el port barceloní, camins, carreteres, canals i comunicacions fluvials, àdhuc jardins i passeigs públics. Les tres últimes aportacions es refereixen a la desmilitarització del territori, als orígens de l’enginyeria civil moderna i al binomi entre fortificació i patrimoni.

L’últim bloc “Documents, manuscrits i impresos”, assumeix el paper dels apèndixs, aportant la còpia dels documents més transcendents i interessants sobre el tema, impresos, normatives, relacions i cartes de personalitats, amb la peculiaritat de reproduir la versió facsimil a color. També a color, el volum conté copioses reproduccions de plànols, mapes, documents impresos, maquetes, dibuixos, etc., que són complement d’una presentació ambiciosa (format foli, tapes de cartró dur, folre setinat a color) impecable i cuidada en tots els seus detalls.

[MG]

FLORENÇA I SOLER, NÚRIA; GÜELL, MANEL. “Pro deo, pro regi, et pro patria”. *La revolució catalana i la campanya militar de 1640 a les terres de Tarragona*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana/ Òmnium, 2005, 329 p.

Els dos historiadors autors del llibre són investigadors que han realitzat nombrosos treballs de recerca sobre la Guerra dels Segadors, els seus aspectes socials, polítics i militars així com de les institucions catalanes que hi van intervenir. Aquesta obra obtingué el premi Francesc Carreras i Candi, en la seva XXII edició, convocat per la Fundació Salvador Vives i Casajuana (actualment, Òmnium Cultural). La recerca s’ha basat en arxius i biblioteques de Tarragona, de Barcelona, de Madrid, de Simancas, de París, etc.

L’enfocament s’ha basat en aportacions diverses, i amb una clara premissa descentralitzadora, ja que, com els mateixos autors afirmen, “ ja és hora que hàgim de fer revisionisme, i deixar de passar per alt o ignorar detalls, troballes o rectificacions”. Consideraven, per tant, que calia desfocalitzar els fets de la ciutat de Barcelona i de les institucions governatives que acollia. Així, l’inici de la Guerra dels Segadors es tracta com el resultat d’un brogit revolucionari que sacsejava tot el país i no pas com el resultat d’una revolta produïda a Barcelona a Girona i altres localitats concretes. Tarragona, Alcover, El Pla, Reus, La Selva, Valls, i fora del Camp de

Tarragona, Tortosa i la Conca de Barberà tota, van patir aldarulls de diversa consideració que havien quedat emmudits per la història, i a vegades negats. S'abomina, alhora, d'una òptica basada únicament en la bipolaritat Madrid-Barcelona o Monarquia-Diputació, perquè es deixava pel camí tota una constel·lació de petites realitats, que ells han sabut incorporar i analitzar. Destaquen, així mateix, que a la història militar es fa notar, actualment, un moviment renovador que presta especial atenció a l'impacte social que la dinàmica bèl·lica causava en la població. La metodologia es basa en un coneixement més exacte de la teoria, de la pràctica militar, de la rica multiplicitat d'enfocaments que té, i de la interdisciplinarietat.

Per aportar el màxim de dades possibles sobre el primer any de la Guerra dels Segadors a les comarques tarragonines, els autors van rellegir els documents i van aportar-ne de nous, en definitiva, una 'microhistòria' minuciosa i exhaustiva, però alhora ajuda a configurar la història general d'aquesta etapa bàsica del segle XVII tant en l'àmbit català com en l'hispanic. Així, doncs, s'analitzen les causes detonants de la revolta dels Segadors i la subsegüent revolució, no únicament centrada a Barcelona, sinó sobretot a Tarragona, on tracten els avalots i la contrarevolució. En aquest sentit, es mostra la pluralitat d'actuacions d'uns protagonistes geogràfics (Tortosa, Ribera d'Ebre, Reus, Alcover, Riudoms, Constantí, Cambrils, Vila-seca, etc.) que, com ens expliquen, massa sovint havien estat omesos, menystinguts o fins i tot emmudits.

Analitzen amb detall com amb l'esclat de la guerra, Felip IV va mobilitzar un gran exèrcit de 30.000 homes per sufocar la rebel·lió, i alhora la Diputació del General conspirava per armar-se i atraure's l'aliat francès. Els autors discerneixen amb gran precisió de fets i dades per tal d'esbrinar quin del dos bàndols va donar el primer pas cap a la guerra. La maquinària bèl·lica hispànica va arrasar a sang i a foc tota la resistència que va trobar pel seu camí, efectuant una dura repressió contra uns súbdits rebels dels que no demanaven altra identificació que el fet de defensar Catalunya. Mentrestant, les autoritats barcelonines, sense experiència militar, van procurar organitzar-se, per bé que no aconseguiren fer-ho ni amb la promptitud ni amb l'eficiència necessària per fer front a aquell imponent exèrcit. Barcelona, cap i casal, va assumir la direcció del comandament; concentrava la classe política que havia ordit la revolució i controlava el país a través de les institucions governatives. Tanmateix, va actuar de manera tan rigorosa com inflexible en la organització d'una defensa efectiva contra l'exèrcit invasor, de forma que les pressions exercides per les noves autoritats revolucionàries van resultar tan dures com les que havia exercit fins aquell moment la Corona hispànica sobre Catalunya per extreure, homes, diners i recursos per a les guerres exteriors.

El llibre analitza el context polític, els fets revolucionaris i bèl·lics, amb especial dedicació als protagonistes, dels quals s'ha fet la seva biografia. Pas a pas, es fa el sagnant recorregut de l'exèrcit castellà des de les Terres de l'Ebre fins a Montjuïc, on aquella "bèstia" militar ferotge, que atemoria al seu pas, va ser derrotada ràpida i inesperadament, per uns catalans altament motivats, per un "Sant Jordi" amb ajut de braços i armes francesos. Acabava així, una campanya militar esquitxada de brutalitats per l'exèrcit hispànic (Xerta, Tivenys, Hospitalet, Cambrils, Vila-seca, Salou, Martorell, etc.), que es va cobrar la vida de milers d'innocents i que va encetar una de les guerres més llargues i danyoses que ha patit mai Catalunya.

L'obra compta amb un considerable aparell bibliogràfic i documental, i clou amb un complet índex toponomàstic. El seu contingut esdevé indispensable per conèixer millor els inicis d'aquesta mítica guerra, episodi que els autors han tornat a situar a nivell científic amb diverses

correccions i noves reinterpretacions, bandejant algunes versions que sobre aquest tema s'havien convertit en definitives en la historiografia catalana.

[Roser Puig]

QUEROL COLL, ENRIC; MUÑOZ I SEBASTIÀ, JOAN-HILARI. *La Guerra dels Segadors a Tortosa (1640-1651)*. Valls: Cossetània Edicions, 2004 (Fundació privada Duran-Martí, 2), 340 p.

Monografia local sobre la Guerra dels Segadors a Tortosa i comarca, premiada amb la VIII Beca Pepita Martí de Duran, i prologada per Xavier Torres. El llibre repassa la història de la ciutat, les dificultats que va tenir i les tragèdies que va patir en el decurs d'aquesta guerra. Fa incidència en la contrarevolta, en la implicació dels tortosins cap el bàndol hispànic i, sobretot, en els setges que va patir, especialment, l'últim, el de 1648, que acabà en assalt i saqueig.

Els autors, no solament fan un correcte ús de les fonts arxivístiques i bibliogràfiques (amb pocs dèficits per denunciar), sinó que n'extreuen tot el suc possible en un intent encomiable de comentar tots els aspectes socials, polítics i militars esclarits a la seva llum. L'obra de Querol i Muñoz, no és una obra exclusivament militar, i en aquest sentit no s'estalvia l'anàlisi de l'evolució urbana de la ciutat sota el prisma de les necessitats militars i de les escomeses bèl·liques. Tampoc la promoció social i política dels tortosins filipistes, o la polèmica religiosa entre els edils municipals i el bisbe Vechi, que maldà per introduir la devoció de la Immaculada. Dedicada, a més, uns interessants capítols finals a la postguerra (pont de barques, allotjaments, la hisenda municipal), i a la publicística que l'atià. El volum es tanca amb unes conclusions, un apèndix documental i un complet índex onomàstic.

[MG]

“Memoria de los Tercios”: www.tercios.org

La web més completa, en aportació de dades, sobre les principals accions i protagonistes d'aquesta institució militar hispànica dels ss. XVI-XVIII. Amb una cinquantena de pantalles, el seu responsable, Juan Luís Sánchez Martín, demostra el seu mestratge i coneixements, estructurant: fites, llocs, regiments i personatges. Les dades principals estan extretes dels tractats de l'època, cròniques i memòries de militars com les de Carlos Coloma, Pompeo Giustiniano, Juan Antonio Vincart, Dielgo de Luna, etc. A través dels seus relats, Sánchez extracta els principals esdeveniments dels terços de Flandes, campanyes militars (de 1595, de 1601, 1602, 1603, 1635, etc.), batalles (Rocroi), setges (Ostende, Eschenk). Així mateix, dividits en armes i en destinacions, ofereix la biografia d'un nombrosíssim elenc de militars de primera fila. La web, en curs de ser continuada, linka a la revista electrònica *Researching & Dragona*, de la que n'ofereix el sumari dels darrers números. Si l'esforç a l'hora d'aplegar aquesta enorme base de dades ha estat considerable, no ho és menys la cura en la presentació, que es nota en els tipus de letra (grossa i ben legible), els nombrosos esquemes i quadres (genealògics –els Laling-, de carlans de ciutadelles –Anvers, Newport, etc.-, de governadors dels diferents terços –de Nàpols, de Sicília, les Guardes, etc.-), i sobretot en una exquisida selecció gràfica (amb gravats de l'època, quadres de pintors famosos, mapes, plànols), que il·lustra copiosament llocs, fets i personatges, tots amb el seu corresponent comentari erudit a peu d'imatge.

[MG]

PALMADA, GUERAU. “La muralla republicana de Tarraco. Els seus referents constructius d'època

hel·lenística”. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XLIV (2003) 7-88.

Després d'una introducció sobre l'arribada de la república romana a Hispania i el seu assentament a Tarragona, es passa a analitzar la morfologia de la muralla tarraconense a través de les intervencions arqueològiques a partir del primer terç del s.XX (Serra Vilaró, Sánchez Real, Hauschild, TEDA). Hi ha un apartat dedicat a les torres (Minerva, Cabiscol, Arquebisbe), en el que l'autor estableix punts de comparació amb l'arquitectura militar d'emporis hel·lenístics, tant per la planta i alçada, com per la grandària, obertures i paraments. La segona part d'aquests extens article, està dedicada a l'ampliació de la muralla en època baixrepublicana: l'aparell ciclopi, metrologia, marques, cisellat, estructura, basament, reble, toves, etc. Aquestes últimes són comparades amb les d'Hispania, Cartago, Itàlia septentrional i Grècia. El treball s'acompanya de reproduccions arquitectòniques (plànols transversals, seccions de muralla, detalls, dibuixos de restitucions i diverses fotografies) i d'un nodrit aplec bibliogràfic al final.

[MG]

BENITO I MONCLÚS, PERE. "La submissió del comte Hug IV d'Empúries i de la noblesa emporitana a l'Església de Girona (1226-1229): una repercussió de la croada albigea liderada per Lluís VIII, rei de França, a Catalunya". en: *Església, societat i poder a les terres de parla catalana. Actes del IV Congrés de la CCEPC, Vic, 20-21 de febrer de 2004, Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 2004, 139-154.*

Es fa referència als actes de bandositats i coalicions nobiliàries entre els Montcades i contra el comte Nunnó Sanç (1226), i s'explica el procés que seguí la croada reial de Lluís VIII al Llenguadoc, fets, intencions, aliats, etc. A Catalunya tingué com a episodi d'especial rellevància la submissió del comte Huc IV al bisbe gironí.

[MG]

AGUILAR ÀVILA, JOSEP ANTONI. "Les expedicions a l'Orient i la Crònica de Muntaner". *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, XLIX (2003-2004) 13-76.*

A través de l'experiència viscuda per Ramon Muntaner, l'autor va repassant les principals expedicions en que va participar: a Morea amb Roger de Llúria, a Orient amb la Gran Companyia Catalana, etc. És un repàs més de caire geogràfic, exaltació dels viatges, que no pas militar, ja que hi descriu o cita llocs (Andros, Mitilene, Creta, Citera, Candia, Rodas), topònims (Matapa, Hídria, Matagrifó), pobles (grecs, turcs, alans), potències mediterrànies (Gènova, Venècia), etc. L'objectiu és la comparació amb d'altres textos coetanis, llatins o francesos, i la visió que tots plegats van tenir sobre aquests episodis. Adjunta al final una copiosa bibliografia.

[MG]

FERRER I MALLOL, MARIA TERESA. "Les Corts de Catalunya i la creació de la Diputació del General o Generalitat en el marc de la guerra contra Castella (1359-1369)". *Anuario de Estudios Medievales, CSIC, 34 / 2 (2004) 875-938.*

Procés de formació de la Diputació del General, com a comissió nomenada per les Corts de Cervera i posteriors, per tal d'administrar el donatiu destinat a finançar el sosteniment de la guerra contra Castella. Els episodis que apressaren l'emergència de la mesura, van ser la contribució per recuperar Tarassona (21 de desembre de 1359) i el trencament d'hostilitats que inesperadament feu Pere I de Castella, el 1362. Cal destacar el fet que les Corts catalanes van ofertar el pagament d'un cos de cavalleria de 1.800 homes, veient-se en l'obligació de cercar genets a fora del país al no haver-hi prou catalans que hi volessin servir.

[MG]

ESTRADA RIUS, ALBERT. *La Drassana medieval de Barcelona. Organització institucional i construcció naval a la Corona d'Aragó.* Barcelona: Museu Marítim, 2004 (Estudis, 4), 253 p.

"És un treball que ofereix una visió paradigmàtica d'una drassana en època Medieval a través de la talaia que ofereix l'arsenal barceloní".

[Publicacions mmb]

ESPINO LÓPEZ, ANTONIO. "La historiografía hispana sobre la guerra en la época de los Austrias. Un balance, 1991-2000". *Manuscrits, UAB*, 21 (2003) 161-191.

Reflexió sobre l'evolució historiogràfica hispana d'estudis bèl·lics a l'època dels Àustries, a l'última dècada del s. XX. L'autor analitza els diversos aspectes que s'han anat investigant sobre la matèria, els sociològics, els socioeconòmics, els tècnics, els culturals. La idea final és la de reivindicar l'estudi d'una història militar sense prejudicis.

[MG]

GÜELL, MANEL. "Capellans trabucaires' o militars eclesiàstics? La dinàmica bèl·lica d'alguns eclesiàstics al segle XVII". en: *Església, societat i poder a les terres de parla catalana. Actes del IV Congrés de la CCEPC, Vic, 20-21 de febrer de 2004*, Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 2004, 473-490.

Decàleg d'aquells casos o episodis en els que algun/s eclesiàstic/s han intervingut en conflictes polítics i militars, prenent part en un o altra bàndol. La segona part del treball es centra en la Guerra dels Segadors, i s'estructura segons el grau d'implicació dels eclesiàstics, suport mediàtic, col·laboracionisme logístic o participació en tasques d'espionatge i/o conspiracions; també directament al combat armat.

[Josep M.T.Grau]

FUENTE, PABLO DE LA. "El capitán Fratrín y la Real Casa de Munición de Guerra de Rosas: un ejemplo de arquitectura militar". *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, Figueres*, 37 (2004) 97-109.

Història de la construcció i antecedents, de la casa de munició de la fortalesa de Roses, dissenyada pel capità Jacobo Fratrín. L'autor emmarca l'episodi amb la personalitat de l'enginyer autor de la trassa, i el complexa fortificat rosenc (del qual n'és el millor expert), centrant-se sobretot, en les dificultats polítiques i financeres del projecte. Es reproduïxen una trassa, un plànol de la fortalesa de Roses i una fotografia de 1920.

[MG]

FLORENSA I SOLER, NÚRIA. "La república catalana de 1641: un foc d'encenalls". *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, IEC*, XV (2004) 75-88.

FLORENSA I SOLER, NÚRIA. "La República Catalana de 1641: un proyecto colectivo revolucionario", en: *La declinación de la Monarquía Hispánica en el siglo XVII. Actas de la VIIª Reunión Científica de la Fundación Española de Historia Moderna*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2004, 99-113.

Assaig sobre els orígens ideològics i contextuals més immediats de la Revolució de 1640, amb especial incidència en la proclamació d'una república efímera. L'autora, bona coneixedora del tema, analitza les claus d'aquest intent frustrat de recuperació de la sobirania, escomès d'ençà el trencament amb la monarquia hispànica. Es remarca una de les característiques més decisives en aquell context, els episodis bèl·lics (Guerra del Rosselló -1639-, guerra contra la Corona hispànica -1640-) i la conjuntura militar (allotjaments) als que estava sotmesa Catalunya. L'atenció també es dirigeix a l'actitud de les elits de poder que van voler ocupar els càrrecs decisius de les institucions per preparar adequadament la rebel·lió contra la política monàrquica. Alhora destaca la reacció popular reivindicant més representació (sisè conseller menestral) i la utilització de la publicística per decantar voluntats. Al primer article que es fa referència, la historiadora fa un repàs actualitzat de la revolta i de la revolució de 1640 tenint com objectiu el trencament del jou hispànic amb la convergència d'interessos diversos que confluïren en la proclamació de la república catalana de 1641, com expressió de la seva teoria política i de la voluntat revolucionària. La segona comunicació, en espanyol, correspon a la troballa d'un document inèdit que l'autora compara amb un altre -en versió catalana, però amb diferències- i en confronta les dues versions, alhora que, a l'apèndix documental, el transcriu complet i amb anotacions. Els dos textos li serveixen de base per demostrar i argumentar l'esperit revolucionari, i el coneixement que des de la Cort es tenia del temor i de les intencions dels catalans, temor al

que reaccionaren aplicant una política dura, intransigent i gens dialogant.

[MG]

GONZÁLEZ CRUZ, DAVID. "La mentalidad religiosa hispana ante los conflictos bélicos de Portugal y Cataluña (1640-1668)", en: *La declinación de la Monarquía Hispánica en el siglo XVII. Actas de la VIIª Reunión Científica de la Fundación Española de Historia Moderna*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2004, 85-98.

Aportació a la història de les mentalitats, a través dels conflictes bèl·lics a la península ibèrica a mitjan segle XVII. Alternant els fons de l'Arxiu Secret del Vaticà i la publicística de l'època, l'autor destaca els dos temes clau de la qüestió: la propagació d'una intercessió divina per la causa, i la inculpció al bàndol contrari d'accions sacrílegues.

[MG]

ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. "El comportamiento de los nobles de Tarragona y Tortosa durante la Guerra de Separación de Cataluña", en: *La declinación de la Monarquía Hispánica en el siglo XVII. Actas de la VIIª Reunión Científica de la Fundación Española de Historia Moderna*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2004, 617-630.

Expert coneixedor de l'estament nobiliari a les comarques meridionals catalanes, el Dr. Rovira analitza actituds i comportaments dels nobles tarragonins i tortosins a partir de 1640, partidaris de la Generalitat i partidaris de Felip IV, interessos, ambicions i esperances, i sobretot, els agraïments, en forma de dàdives, mercès i privilegis. A l'últim bloc, repassa un a un els principals individus nobles locals afilerats amb el monarca hispànic, bastint interessants retrats amb les seves trajectòries, comportaments, mèrits, persecució i pèrdues patrimonials.

[MG]

VALSALOBRE, PEP. "Mosques, sants i política a la Catalunya moderna. L'episodi del setge de 1653". *Revista de Girona*, 226 (Setembre-October 2004) 63-70.

L'article història l'episodi de la victòria hispànica en el setge de 1653, contra els

francesos, la cavalleria dels quals va ser mortificada i delmada pel un eixam de mosques (suposadament i miraculosa enviades pel sant-patró de la ciutat). S'incideix en el procés literari-sociològic i devocionari que comportà l'episodi a la història gironina. El treball està ben documentat, tant a nivell bibliogràfic, com de la publicística coetània dels fets, i de la documentació municipal. Es reproduïx un plànol de Girona del s. XVI.

[MG]

ESPINO LÓPEZ, ANTONIO. "El esfuerzo de guerra de la Corona de Aragón durante el reinado de Carlos II. 1665-1700. Los servicios de tropas". *Revista de Historia Moderna. Anales de la Universidad de Alicante*, 22 (2004) 209-250.

Primera avaluació sobre la contribució dels diversos regnes de la Corona d'Aragó a la defensa del país, durant el regnat de Carles II. L'autor s'ha centrat en les aportacions humanes de cada regne, el procés de demanda i mobilització de recursos, i les interaccions institucionals i virregnals, a la recerca de possibles elements d'actuació comuns.

[MG]

ESPINO LÓPEZ, ANTONIO. "La renovación de la historia de las batallas". *Revista de Historia Militar*, 91 (2004), 159-174.

Notable aportació de tall historiogràfic, que exposa l'evolució dels estudis d'història militar, d'ençà que la historiografia va mostrar un canvi de mentalitat, superant la narració de simples batalles, per l'estructuració d'una disciplina científica centrada en els aspectes polítics i socials derivats dels conflictes armats. Passen per la galeria, les obres i postulats de Jomini, Delbrück, Duby, Chagniot, etc., i dins de la *New Military History*, figures com John Keegan, George R. Stewart o Geoffrey Reagan.

[MG]

ROIG VIDAL, JOAN. "La guerra de Successió a la nostra vila". *Rails. Revista del Centre d'Estudis Ulldeconencs*, 20 (2004) 65-69.

Desenvolupament de la Revolució de 1706 i subsegüent Guerra de Successió, a Ulldecona, i l'actitud dels vilatans davant del fet

històric. Molt propera a la frontera del sud, Ulldecona fou pas de tropa, i va sofrir les conseqüències lògiques d'una població en temps de guerra. Amb els austriacistes fou obligada a aportar queviures, i veié com el seu jurat en cap era dut lligat i nuet a Tortosa. Sota Felip V, hagué de suportar noves càrregues: blat per Vinaros i Peníscola, vi pels soldats, avena i civada per als cavalls, la construcció de forns de calç per a les fortificacions de Tortosa, etc. L'1 de juliol de 1707 hi entraren les tropes filipistes, i els llibres d'òbits recullen, al llarg d'aquell mes, un augment considerable en el nombre de registres, no únicament de soldats, també de dones i minyons. Els principals felipistes ulldeconencs van ser els notaris Dàmaso Mont-ros i Hermenegildo Albesa, que remodelaren el consistori municipal, però que foren empresonats quan tornaren els austriacistes. Un paràgraf sintetitza el destí de la vila en qualsevol contesa bèl·lica: "*Ulldecona durant el setge de Tortosa, igual com va passar a la guerra del Francès i a la Guerra Civil, va allotjar els comandaments, les tropes que anaven i venien del front, els ferits, avituallaments, etc. És una constant històrica que, com veiem, s'ha anat repetint*".

[MG]

ROIG VIDAL, JOAN; FORCADELL VERICAT, TONI; GRAU VERGE, FERRAN. "L'Urbanisme i el sistema defensiu a la Ulldecona del segle XVIII". *Rails. Revista del Centre d'Estudis Ulldeconencs*, 20 (2004) 45-62.

Conferència donada el 4 de juliol de 2003 a la Casa de Cultura d'Ulldecona, en la que s'exposà la realitat urbana de la vila a finals de l'antic règim. Després de sengles capítols introductoris sobre el terme i la *vila bella*, s'expliquen les dades que sobre la muralla i la xarxa urbana s'han aplegat a través de diverses excavacions arqueològiques i bibliografia. La murada, les 34 torres, el perímetre, l'amplitud, etc., i pel que fa a l'urbanisme, la localització dels forns, la rectoria, l'hostal, i sobretot les cases (com eren per dins, plànols alçats de les vivendes de 1ª. i de 2ª. categoria), són els aspectes que es van desenvolupant en aquest treball. S'adjunten imprescindibles plànols sobre el perímetre de la

muralla, sobre la xarxa de carrers i la localització de les torres, etc.

[MG]

MATEO, JOSÉ. "Las Reales Ordenanzas de Marina y la regulación de la pesca en el Ampurdán durante el siglo XVIII". *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, Figueres, 37 (2004) 111-150.

Calia un bon article sobre aquest aspecte de la marina militar i civil del s. XVIII. Mateo analitza l'impacte i conseqüències de la promulgació el 1751 d'unes Reials Ordenances de Marina que exigien el registre (o matrícula) de tots els treballadors de la mar (pescadors, mariners, mestres d'aixa, etc.), per tal de facilitar el seu reclutament per al servei de l'Armada Reial. Aquestes conseqüències es feren notar principalment en els aspectes civil, tributari i mercantil. A canvi de la matriculació, podien desenvolupar llurs activitats marineres, autoritzacions que, fins aquell moment, regulaven gremis i confraries locals.

[MG]

SANET I JOVÉ, JOSEP MARIA. "Pirates, corsaris i captius a la segona meitat del segle XVIII". *Tag, Col·legi d'Arquitectes Tècnics de Tarragona*, 35 (setembre 2004) 16-19; i «Noves aportacions sobre captius a terres africanes al segle XVIII», *Tag.*, 36 (Desembre 2004) 12-15.

Treball d'història local sobre el corsarisme i el tràfec d'esclaus al s. XVIII. L'autor incorpora una relació dels captius tarragonins segons el Cadastre de 1742, a més d'ocasionals notícies extretes d'arxiu, sobre la captura de pescadors del litoral. En el segon article, aporta una relació d'embarcacions capturades (1760) extreta d'un imprès del fons Bonsoms, i enfoca la temàtica des de la perspectiva tarragonina, amb més notícies d'atacs piràtics i de pescadors capturats.

[MG]

HERRERO PÉREZ, JOSÉ VICENTE. "La guerra de fortalezas en el periodo napoleónico (1796-1815)". *Revista de Historia Militar*, 91 (2004). [www.ejercito.mde.es/ihycm/revista]

Anàlisi ben estructurat, sobre la tàctica dels setges, emprada pels exèrcits francesos de Napoléon. Es comença explicant el canvi operatiu entre la guerra de l'antic règim, a base de setges i captures de places fortes, i la que aportà la República francesa, més dinàmica i atrevida, basada en campanyes fulminants. Aquesta innovació estratègica napoleònica, va permetre superar els problemes de subministrament als exèrcits que s'aturaven massa temps davant d'un setge. Amb tot i això, a la guerra en sol espanyol, van sovintejar els asedis, i l'autor n'extreu els trets fonamentals a partir dels casos més representatius (Jaca, Pamplona, Saragossa, Girona, Tarragona, Tortosa), i exposa les diverses tècniques d'atac a places fortes que s'estilaven a cavall entre els s. XVIII i XIX.

[MG]

CARRANZA, ANDREU. *L'hivern del Tigre*. Barcelona: Planeta, 2004.

Novel·la històrica sobre el cabdill Ramon Cabrera, conegut com el *Tigre del Maestrat*. L'autor empra un estil de relat d'aventures que defuig la biografia convencional, tot incorporant excel·lents descripcions de batalles i setges (sobretot el de Morella de 1838).

[MG]

GRAU VERGE, FERRAN. "Alguns aspectes sobre la Tercera Guerra Carlista a Ulldecona i les terres a banda i banda del riu de la Senia". *Rails. Revista del Centre d'Estudis Ulldeconencs*, 20 (2004) 135-203.

Sota la teoria del "filocarisme ulldeconenc", l'autor desgrana l'evolució de la tercera carlinada a la vila, la Revolució de 1868, l'aixecament carlí, fets polítics i militars, a la península i sobretot a les Terres de l'Ebre, tot estructurat en capítols per anys (1869-1876). En una segona meitat del treball s'ocupa de les fortificacions (despeses, contribucions per construir-les), de les quintes (les dificultats en formalitzar unes quintes quan tot el jovent es trobava integrat en partides carlines), la sanitat, etc. L'autor només ha emprat documentació de l'Arxiu Històric Municipal d'Ulldecona, i a més de la bibliografia, adjunta una "Relació de quintos

no presentats amb declaració dels pares conforme estaven integrats en partides carlines", i dues fotografies cedides per particulars, on es veuen militars carlins uniformats.

TOLEDANO GONZÁLEZ, LLUÍS FERRAN. *La Muntanya insurgent. La tercera guerra carlina a Catalunya, 1872-1875*. Girona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials, 2004 (Quaderns del Cercle, 20) 545 p.

Estudi sobre la tercera carlinada, que es proposa la identificació del carlisme català urbà amb el rural. L'anàlisi es centra en l'aristocràcia de muntanya i el seu món pairal d'influències i interconnexions, el qual va enfrontar-se al liberalisme polític, per tal de frenar la seva penetració arreu del país.

[MG: *L'Avenç* 298]

[Recensió de Giovanni C. Cattini, als *PHL*, de *L'Avenç* 300]

GAY, J. VÍCTOR. "Els gironins de la Gran Guerra (1914-1918)". *Revista de Girona*, 222 (Gener-Febrer 2004) 28-35.

Nota sobre la participació de més d'un centenar de gironins a la IGM, al costat de la França de Jofre. La majoria dels 954 catalans que hi van participar (d'un total de 2.118 espanyols), ho feren enrolats a la Legió francesa, ja que sense la nacionalitat no podien allistar-se a l'exèrcit regular. S'incideix en l'inflament de xifres d'aquesta participació que va propiciar l'obra de G. Brousse.

[MG]

CENTRE D'ESTUDIS RODENCs. «Les veus del silenci: II República, Guerra Civil, Revolució i Postguerra a Roda de Barà». *Boi, Roda de Barà*, 12 (primavert 2004) 7-16.

L'article història els episodis més colpidors del s. XX català (República, Guerra Civil i Franquisme), centrats en l'àmbit local de Roda de Barà.

[MG]

MASSÓ CARBALLIDO, JAUME. "El salvament del patrimoni artístic religiós a la Poble de Mafumet". *Estudis de Constantí*, 19 (2003) 41-48.

El treball fa un repàs a les peces artístiques que s'aconseguien salvar dels estralls

de la Guerra Civil. L'autor fa us, entre d'altres fons, del fons de *Regiones Devastadas* dipositat a l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona, i també d'un informe del comandant de la Guàrdia Civil local.

[MG]

MASSÓ I CARBALLIDO, JAUME. "El salvament del patrimoni artístic religiós: Vinyols i els Arcs (Baix Camp), 1936-1939". en: *Església, societat i poder a les terres de parla catalana. Actes del IV Congrés de la CCEPC, Vic, 20-21 de febrer de 2004, Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 2004, 801-812.*

Després d'una breu introducció sobre el context polític i militar local pel que travessà Vinyols i els Arcs durant la Guerra Civil, l'autor passa a exposar les mesures que la Generalitat republicana va prendre per tal de salvaguardar el patrimoni artístic vinyolenc, en especial el desmuntament a peces del retaule de l'església (el croquis del qual es reproduïx en pàgina a banda). El retorn dels objectes requisats, va ser pacífic i assenyat, per bé que les noves autoritats franquistes aprofitaren per atribuir-se'n els mèrits de la salvaguarda.

[MG]

CROSAS CASADESÚS, JAUME. *Guerra i repressió al Collsacabra, Osona: 1936-1939. Pruit, Rupit, Tavertet*. Santa Coloma de Gramanet: Grup d'Història José Berruezo, 2004, 256 p.

Triat com a model d'aplicació d'un comportament repressiu, Collsacabra dóna exemple de la cruïsa i radicalitat amb que el món rural va viure aquest episodi històric. L'estudi s'enceta plantejant la situació del poblament i llurs bases ideològiques. Segueix amb la violència i assassinats comesos al llarg de la Guerra Civil (només al principi i al final del conflicte), en el que moriren els cinc capellans dels municipis que conformen la zona. La monografia tracta igualment de l'assalt i crema de les esglésies, la supervivència en temps de guerra, la presència de refugiats, els desertors, i finalment, la postguerra inicial i la repressió política exercida pel nou règim.

[MG: L'Avenç 300]

BALENT, ANDREU. "Del Ripollès a la Cerdanya, guerres i revolució: Josep Mas i Tió (1897-1946), militant i guerriller". *Annals 2003-2004, Centre d'Estudis del Ripollès, 2005, 81-98.*

Assaig de tall biogràfic del torellonenc Mas i Tió i la seva evolució política com a sindicalista i militar, a la Guerra Civil. Activista des de 1930, militant el 1936, lluità al bàndol republicà durant la guerra i, entre 1942-1944, creà una xarxa de resistència antifeixista a la Cerdanya francesa. Allí perdura encara el mite del "comandant Mas", la tràgica mort del qual continua envoltada d'una boirina misteriosa.

[MG]

FONTANALS TORROJA, MARTA / VERGÈS BOSCH, JOSEP M. "Serralencs a la Guerra Civil Espanyola (1936-1939)". 3r. *Recull de Treballs El Baluard, Sarrià, octubre 2004, 53-91.*

El treball alterna una breu introducció dels principals fets de la Guerra Civil Espanyola, i l'actuació de quatre combatents (Josep Giné, Ricardo Potau, Joan Giné i Joan Miquel) que aporten llurs testimonis. L'episodi bèl·lic més tractat és el de la Batalla de l'Ebre, i finalitza amb el pas a França. L'estudi es combina amb testimonis editats i monografies sobre el tema.

[MG]

PEREA SIMON, EUGENI. "Dietari i memòries de la Guerra Civil a l'Arxidiòcesi de Tarragona: l'obra de Sebastià Porqueres, d'Alforja (1935)". *Estudis de Constantí, 19 (2003) 53-63.*

Dissecció (exposició, forma, contingut) d'un dietari particular, en vers i en prosa, en el que el seu autor feu vius viatges i recordances durant els mesos centrals del 1938, mentre era mobilitzat i prenia part a la guerra civil. Es remet a un treball similar publicat a l'*Aplec de treballs de la Conca de Barberà* (2002).

[MG]

CALVET I BELLERA, JOSEP. "Des de l'Alt Empordà a la llibertat. El pas de refugiats estrangers durant els anys de la segona guerra mundial". *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, Figueres, 37 (2004) 151-185.*

La situació fronterera de la comarca empordanesa, fou crucial per exercir un important paper geoestratègic a la IIGM. Des de

1942, es calcula que més de 40.000 refugiats austríacs, belgues, holandesos, polonesos, de la *Commonwealth*, i sobretot francesos, creuren la frontera fugint del terror nazi. La Guàrdia Civil gironina va tenir problemes per fer front a aquest allau, les presons s'ompliren, s'impulsà una política de repatriacions, s'habilitaren hotels per acollir refugiats, etc. L'article dedica un capítol a la sort dels refugiats jueus.

[MG]

MAGRINÀ, ESTER. *Supervivència de postguerra. El cas de Tarragona*. Tarragona: Arola Editors, 2004 (Els llibres del Consell), 413 p.

Monografia premiada pel Consell Comarcal del Tarragonès (Lucius Licinius Sura,

2003), centrada en la postguerra del s. XX a Tarragona. L'autora repassa i analitza les principals conseqüències socials i polítiques que s'esdevingueren a la ciutat, a partir de 1939. L'estudi és interessant per analitzar un cas de "misèries de guerra", el cas tarragoní, i copsar a través seu, les dificultats i tragèdies que després d'una guerra fratricida com la Civil Espanyola, sorgiren a la societat civil: repressió, proveïment, manca de xarxa assistencial suficient, economia de subsistència, etc.

[MG]

[Recensió d'Antoni Gavalda als *Plecs d'història local* 115, de l'*Avenç*, 299]

FONS I ARXIUS:

El fons "Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones", de l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona

A l'acabar la Guerra Civil, i per tal d'avaluar els danys soferts, es va crear el "Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones", un organisme estatal que es desplega perifèricament amb l'objectiu d'aplegar informació per calibrar unes pèrdues que, tal volta, serien rescabaldades, en la seva mesura, amb les oportunes derrames. Es van crear comissions provincials, presidides pels governadors civils, per bé que la tasca administrativa anava a càrrec de les diputacions. Es

van enquestar tots els municipis amb uns impresos on constava tota la informació precisa, els quals s'ordenaren en expedients al principi del qual s'hi afegí una fitxa amb les dades principals: població de la localitat (abans i després de la guerra), número d'edificis, edificis destruïts o malmesos, i estimacions econòmiques de les pèrdues, classificades per sectors, municipals, eclesiàstics, civils.

A l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona, es custodien sis capses amb els expedients de més d'un 50% dels municipis de la demarcació, on consten la fitxa i els impresos. En una segona sèrie, hi són els expedients de particulars, principalment de les grans localitats, Tarragona, Tortosa, Reus, etc. Aquesta segona sèrie, abasta 31 capses, i els expedients consten de certificats, estimació de danys, peritacions, plànols, etc. Finalment, dues capses més apleguen tota la correspondència generada entre la Direcció General de Madrid, la Subcomissió de Tarragona i els diversos ajuntaments. Compta, igualment, amb alguns llibres de registre d'instàncies i de sortida de correspondència i dos llibres d'actes.

El gros de la documentació de "Regiones Devastadas", està dipositat a l'Arxiu General de l'Administració d'Alcalà d'Henares. A Catalunya, a més de l'AHDT, també hi ha alguna

documentació similar a l'Arxiu Històric Comarcal de les terres de l'Ebre (Tortosa), amb un centenar de documents, mig miler de plànols i unes 1.250 fotografies; i a l'Arxiu de la Diputació de Lleida, on tenen un àlbum de fotografies.

És, aquesta, un tipus de documentació molt útil, no únicament per a història de l'Arquitectura, de l'Església, Història Econòmica o local, sinó sobretot, per a l'estudi del conflicte civil en sí, i els danys i perjudicis que va causar. Esdevé, doncs, un fons documental d'obligada consulta per als qui investiguin els efectes bèl·lics i el període de la postguerra.

BAYERRI RAGA, JOSEP; BAYERRI POLO, CARMÉ. *La reconstrucció de Tortosa (1940-1957)*. Tortosa: L'Ordre de la Cucafera, 1992; DD.AA., *Arquitectura en Regiones Devastadas*. Madrid: Secretaria General Técnica del MOPU, 1987; GÜELL, MANEL. "El Fons 'Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones' de l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona". en: *Segon Congrés Recerques: Enfrontaments civils: postguerres i reconstruccions. Lleida 10-12 d'abril 2002*. Lleida: Recerques / Universitat / Pagès editors, 2002, II, 868-875; PEREA, EUGENI i GÜELL, MANEL. "Esglésies, parròquies i ermites de ls comarques tarragonines a través de la documentació de l'Arxiu General de la Diputació", en: *Església, societat i poder a les terres de parla catalana*. Actes del IV Congrés de la CEPC. Valls: CCEPC, 2005, 837-859.

Brancaccio i els seus *Cargos y preceptos militares*....

L'agost de 1639, en plena campanya militar per a la recuperació de la fortalesa de Salses, a Perpinyà estant, el virrei Comte de Santa Coloma datava la presentació d'un dels més importants tractats de disciplina militar que es publicarien a Catalunya. Els *Cargos y preceptos militares para salir con brevedad famoso, y valiente soldado, assi en la infanteria, Cavalleria, como Artilleria, y para saber guiar, alojar y hazer combatir en varias formas un exercito, defender, sitiar, y dar assalto a una Plaça...* (Barcelona: Sebastià i Jaume Matevad, 1639), era, amb pocs dubtes, un encàrrec editorial possiblement d'Olivares al seu autor Leli Brancaccio, per tal de dotar Catalunya d'un manual militar a l'alçada de les circumstàncies bèl·liques que el país vivia amb la guerra contra França. En la seva presentació, clarament adreçada als súbdits del Principat (en català), Dalmau de Queralt no estalviava elogis, dient “*que la dita obra es utilosa i digna de ser treta a llum*”. Es tractava, probablement, d'una adaptació de l'edició de 1617 d'Anvers, on Brancaccio també havia publicat uns anys abans la seva *I carichi militari o fucina Marte* (Iochimo Trognese, 1610). Escrit en italià, l'edició de 1639 fou traduïda al castellà pel clergue Ildefons Scavino (retribuït amb 10 anys de drets d'autor). Tornaria a haver, almenys dues noves reedicions de l'obra, una en italià (Venècia, 1641), i la versió castellana d'Scavino (Malines: Juan Jaye, 1671).

Fray Lelio Brancaccio Poderico (v.1565-1637), cavaller de Sant Joan, primer marquès de Montsilvano (1623), mestre de camp i membre del Consell Col·lateral de Nàpols, fou un patrici napolità pertanyent a una antiga i noble família itàlica. Lluità a Flandes durant molts anys, primer de capità (assistint, molt possiblement, al setge d'Ostende de 1601) i més tard, manant un terç napolità (1602-1603), després tornà a Nàpols, amb els virreis ducs d'Osuna i Filibert de Savoia, de qui fou gran amic, facilitant l'entrada del nou virrei el cardenal de Borja. El 1625 prengué part a la guerra contra França, contribuint a impedir la invasió de Gènova. A partir de 1620 esdevingué un dels més preuats consellers militars del comte-duc d'Olivares, que li consultà sobre la proposta d'aliança amb el príncep Tomàs de Savoia (1630), o sobre l'empresa que es projectava contra Marsella (1634), etc. El setembre de 1635 participà a la presa de les illes de Santa Margarida i Sant Honorat, i posteriorment passà a Catalunya, per lluitar al front del Rosselló, on morí el 1637.

Els *Cargos y preceptos militares*..., dedicada al marquès Gaspar de Toralto y Aragón, consta d'una trentena de capítols, cada un dels quals tracta de les funcions militars dels diversos càrrecs jeràrquics de la tropa, començant pel soldat ras (f. 1), i seguint pel cap d'esquadra (f.9), el sergent (11), l'alferis (17), etc., i acabant en el Príncep (135), sense negligir-ne els càrrecs administratius i d'intendència, auditors, furriels, comptadors, etc. En cada cas, aconsella actituds, posicions, armes i tàctiques, exposant els diversos procediments que en cada situació bèl·lica s'imposen. Per destacar una curiositat de moltes, ens fixem en la infravaloració que Brancaccio fa de l'artilleria, ja que al seu parer, les places assetjades es guanyaven llavors “*có el açadô y la pala*” (fent mines) i no com abans, obrint bretxa a la muralla i assaltant (f. 117).

Existeixen exemplars dels *Cargos y preceptos militares*..., a Barcelona (almenys dos: a la Biblioteca de Catalunya, i a l'Arxiu Històric Municipal), i també a Madrid (Instituto de Historia y Cultura Militar, Biblioteca Nacional -4-, Biblioteca del Palacio Real, Real Academia de la Historia, y Real Academia de Ciencias Morales y Políticas). També hi ha una còpia digital penjada a la xarxa, dins la “Biblioteca Digital” de la Biblioteca Nacional de Madrid (www.bne.es).

[MG]

RECU LL :

GENERAL:

DUEÑAS, ORIOL. "L' Arxiu General Militar de Guadalajara". en: *Sense memòria no hi ha futur. Actes de les III Jornades de Joves Historiadors i Historiadors*. Associació de Joves Historiadors i Historiadors de la Universitat de Barcelona. [Catarroja]: Afers, [2004], 59-63.

EJARQUE MONTESANO, JOAQUIM; MIQUEL RUSTULLET NOGUER. *El Camp d'aviació de Martís. 1938-1960*. Banyoles: Consell Comarcal del Pla de l'Estany, 2004, 113 p.

RAMON I VIDAL, JAUME DE. *El Regiment Pirinenc núm. 1 de Catalunya*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2004 (Camí Ral, 24), 293 p.

Recull d'estudis del Grup d'Estudis Coronel Guarnier, en homenatge al coronel Vicenç Guarnier. VII nucli d'història militar de Catalunya, curs 2002-2003. Barcelona: Grup d'Estudis Coronel Guarnier, 2004, 168 p.

ANTIGA

AMELA VALVERDE, LUÍS. "Efectivos del Ejército Pompeyano de Hispania (49-44 A.C.)". *Revista de Historia Militar*, 89 [2004].

BARREIRO RUBÍN, VÍCTOR. *La guerra en el mundo antiguo*. Madrid: Alianza, 2004, 394 p.

MEDIEVAL:

BRADBURY, JIM. *The Routledge companion to medieval warfare*. London / New York: Routledge, 2004.

"Les Drassanes Reials de Barcelona", dossier central de la revista *Drassana*, 11 (2003)

FERRER I MALLOL, MARIA TERESA. "La guerra amb Castella, de 1296-1304". *El Temps*, València, 21 (2004) 21-24.

Història de Lleida. II. Lleida: Pagès Editors, 2003-2004.

SANAHUJA NAVARRO, JORDI. "El castillo de Castellón de Farfana (Lleida)". *Los Castillos de España*, 133 (abril 2004) 21-27.

MODERNA:

AMAT CORTÉS, JUAN. "Torres de vigía y piratas del Mediterráneo español". *Los Castillos de España*, 133 (abril 2004) 59-63.

Guerra de Segadors

ESPINO LÓPEZ, ANTONIO. "El coste de la guerra para la población civil. La experiencia catalana 1653-1714". *Millars. Espai i Història*, Castelló de la Plana: Universitat Jaume I, XXVI (2003) 155-184.

GARCÍA I QUERA, ORIOL. *Corpus 1640: La revolta dels segadors*. Barcelona: Casals, 2004, 59 p. [còmic]

SANZ CAMAÑES, PORFIRIO. "El peso de la milicia. 'Alojamiento foral' y conflicto de jurisdicciones en la frontera catalano-aragonesa durante la guerra de Cataluña (1640-1652)". *Revista de Historia Moderna. Anales de la Universidad de Alicante*, Alacant: Universitat, núm. 22 (2004) 173-208.

Guerra de Successió

GIMÉNEZ LÓPEZ, ENRIQUE. "Marte y Astrea en la Corona de Aragón. La preeminencia de los capitanes generales sobre los togados en los primeros años de la nueva planta". *Revista de Historia Moderna. Anales de la Universidad de Alicante*, Alacant: Universitat, núm. 22 (2004) 251-270.

TORRAS I RIBÉ, JOSEP M. "1706: la primera ofensiva borbónica contra Catalunya". en: FONTANA, JOSEP. *Historia i projecte social*. Barcelona: Crítica, 2004, 502-515.

TORRAS I RIBÉ, JOSEP M.
“Cataluña, 1713. Asediados por Felipe V, abanderados por el Archiduque”, en: *Felipe V y su tiempo. Congreso Internacional*. Zaragoza: Institución “Fernando el Católico”, CSIC, 2004, 211-233.

Antic Règim

ALFARO GIL, JUAN MANUEL; PABLO DE LA FUENTE. *La Real plaza de guerra de Sant Ferran de Figueres*. Trad. del castellà de Ferran Campistol. [Figueres]: Les Fortaleses Catalanes, 2004, 135 p.

ESCALONA JIMÉNEZ, MANUEL. *Cuba, el gran cuartel: 1810-1840*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2004, 526 p.

SCHAMA, SIMON. *Auge y caída del Imperio Británico (1776-2000)*. Barcelona: Crítica, 2004, 550 p.

Guerra del Francès

ESPAILE, CHARLES J. *Fighting Napoleón: Guerrillas, bandits and adventurers in Spain, 1808-1814*. New Haven: Yale University Press, 2004.

CONTEMPORÀNIA:

Carlinades

SAUCH CRUZ, NÚRIA. *Guerrillers i bàndols civils entre l'Ebre i el Maestrat. La formació d'un País Carlista (1808-1844)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004 (Biblioteca Abat Oliba, 260).

Guerra Civil

AGUADÉ I SORDÉ, JAUME. *El Diari de guerra de Lluís Randé i Inglés. Batalles del Segre i de l'Ebre i camps de concentració (abril 1938 - juliol 1939)*. Valls: Cossetània, 2004, 135 p.

AIXALÀ I MATEU, EMMA. *La Quinta del biberó: els anys perduts*. Barcelona: Proa, 2004, 170 p.

ALCOVERRO I PEDROLA, ADRIÀ. “La Guerra Civil en una família de Gandesa (Terra Alta)”, en: *Escola catalana, publicació de la Delegació d'Ensenyament Català d'Òmnium Cultural*, núm. 413 (octubre 2004) 45-48.

BELART I BENSENY, PERE. *Diari d'un soldat, 1937-1939*. Tremp: Garsineu, 2004, 142 p.

CARDONA, JOAN. *Un fusell i un biberó. A la guerra amb 17 anys*. Valls: Cossetània, 2004, 141 p.

DURAN, JOAQUIM. *Memòries de guerra i postguerra d'un combatent republicà*. Caldes de Montbui: l'autor, 2004, 45 p.

GALÍ, RAIMON. *Memòries*. Barcelona: Proa, 2004, 259 p.

GODICHEAU, FRANÇOIS. *La guerra d'Espagne: République et révolution en Catalogne, 1936-1939*. París: Odile Jacob, 2004, 459 p.

GUILLAMET I JOU, MARTÍ. *Els Soldats besaluencs de la guerra civil. Assaig-aproximació a la història de la guerra civil espanyola tal com la varen viure els nostres*

pares i avis. Girona: Papers en Demand, 2004, 144 p.

HERVÁS I PUYAL, CARLES. *Sanitat a Catalunya durant la República i la Guerra Civil. Política i organització sanitària; l'impacte del conflicte bèl·lic*. Tesi doctoral dirigida per Josep Termes i Ardèvol. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives, 2004.

JACKSON, ÀNGELA. *Més enllà del camp de batalla; testimoni, memòria i record d'una cova hospital en la Guerra Civil Espanyola*. Valls: Cossetània, 2004 (El Tinter, 56), 95 p.

JANSÀ I JANÉ, JOAN. *Diari d'un soldat*. [Santa Margarida i els Monjos]: Ajuntament, 2004, 87 p.

Les Biblioteques populars. En la pau i en la guerra. Guió i documentació, Jordi Cànovas; comissària i documentació, Núria Ventura; documentació, Beatriu Morell. [Barcelona: Diputació. Àrea de Cultura. Servei de Biblioteques], 2004, 15 p. [Catàleg d'exposició]

Nosaltres, catalans, acusem a la Generalitat de Catalunya de genocidi, 1936-1939. [Barcelona]: Catalunya Màrtir, [2004], 18 p.

SERRALLONGA I URQUIDI, JOAN. *Refugiats i desplaçats dins la Catalunya en guerra, 1936-1939*. Barcelona: Base, 2004 (Base històrica, 7) 285 p.

Dossier: “Fosses comunes. La memòria soterrada », *L'Avenç*, 299 (febrer 2005): J.M.MUÑOZ. “Exhumació o

excavació?”, F.TORRES. “La por”; A. FUENTES. “Exhumació i arqueologia forense”; F.ETXEBERRIA. “La guerra civil en la memòria”; F.X.MENÉNEDEZ. “La recuperació de la memòria”; M.PERONA. “Anys de silenci i anys de veritat”; “La normativa de la Generalitat sobre les fosses”.

Dovella, Manresa, 85-89 (2004) = ponències de la

jornada “Els morts de la guerra i la postguerra”.

IIGM

FOWLER, WILL. *El Frente del Este. Fotografías inéditas de 1941-1945*. Madrid: Libsa, 2003, 224 p.

JUÁREZ CAMACHO, JAVIER. *Garbo, l'espía català que va derrotar Hitler*. Barcelona:

Columna, 2004 (Biografies, 6) 359 p.

JUÁREZ CAMACHO, JAVIER. *Juan Pujol, el espía que derrotó a Hitler*. Madrid: Temas de Hoy, 2004, 450 p.

POVEDA LONGO, ALBERTO. *Paso clandestino. Las otras listas*. Madrid: CIRSA, 2004, 269 p.

Millars. Espai i Història, Castelló de la Plana: Universitat Jaume I, núm. XXVI (2003). Dossier: El Mundo de la guerra bajo Carlos II: J.VICTORIA. “Piratas en tierra adentro. Estrategia defensiva de una ciudad novohispana. Siglos XVI al XVIII”; C.BORREGUERO. “Represión e integración de prófugos y desertores en la España del siglo XVIII”; J.CONTRERAS. “La reorganización militar en la época de la decadencia española”; A.ESPINO. “El coste de la guerra para la población civil, La experiencia catalana 1653-1714”; C.M.FERNÁNDEZ i M.V. CANDELA. “Arquitectura de la guerra en el Reino de Valencia: La defensa de la costa en época de Carlos II”; C.M.FERNÁNDEZ i M.V. CANDELA. “La guerra en movimiento”.

Revista de Historia Moderna. Anales de la Universidad de Alicante, Alacant: Universitat, núm. 22 (2004). Dossier: Ejércitos en la Edad Moderna: F.FERNÁNDEZ. “Los caballeros cruzados en el ejército de la Monarquía Hispánica durante los siglos XVI y XVII: ¿anhelo o realidad?”; E.GARCÍA. “Don Sancho de Londoño. Perfil biográfico”; J.F.PARDO. “Capitanes del Renacimiento. Ética militar en la España mediterránea, c.1500-1550”; E.SOLANO. “Aragón en la administración de guerra de la monarquía hispánica durante el siglo XVI”; A.JIMÉNEZ. “El precio de las almenas: ventas de alcaldías de fortalezas reales en época de los austrias”; P.SANZ. “El peso de la milicia. ‘Alojamiento foral’ y conflicto de jurisdicciones en la frontera catalano-aragonesa durante la guerra de Cataluña (1640-1652)”; A.ESPINO. “El esfuerzo de guerra de la Corona de Aragón durante el reinado de Carlos II. 1665-1700. Los servicios de tropas”; E.GIMÉNEZ. “Marte y Astrea en la Corona de Aragón. La preeminencia de los capitanes generales sobre los togados en los primeros años de la nueva planta”; A.ALBEROLA. “Los ingenieros militares en el sitio de Gibraltar de 1727: notas acerca de las dificultades de un ‘arma sabia’”; F.ANDÚJAR. “Capitanes generales y capitanías generales en el siglo XVIII”; J.CHAUCA. “Los ‘otros’ militares: desertores en la América meridional española del siglo XVIII”; G.A. FRANCO. “El periplo ibérico del general Dumouriez (1765-1767): una aproximación a las relaciones diplomáticas hispano-portuguesas”; M.GARCÍA. “Militares ilustrados y practicas de sociabilidad”; E.MARTÍNEZ. “El largo ocaso del ejército español de la Ilustración: Reflexiones en torno a una secuencia temporal”; J.M.PALOP. “La militarización del orden público a finales del reinado de Carlos III. La Instrucción de 1784”; M.DE P.PI CORRALES. “El estado contra el delito en Madrid y su entorno: la compañía suelta de Castilla la Nueva (1792).”

Revista de Historia Militar, Instituto de Historia y Cultura Militar, [www.ejercito.mde.es/ihycm/revista], núm. 90 (2004): P.CAÑAS. “Aspectos jurídico-censales en el ejército romano”; A.ECHEVARRÍA. “La guardia morisca: un Cuerpo desconocido del ejército medieval español”; I.CERVELLÓ. “La información y las decisiones en la Batalla de Bailén”; G.G.CALLEJA. “Madrid: de la noche de San Daniel al Cuartel de San Gil”; E.PÉREZ. “El fondo de franquicias postales militares en el Museo del Ejército de Madrid”; G.PLACER y F.PÉREZ. “Las campañas militares del general Valeriano Weyler durante la guerra de Cuba; apuntes para una valoración histórica”; F.CASTILLO. “La Segunda Guerra Mundial en Siria y Líbano”.

AGENDA :

II Beca Penedès 2006 de Recerca històrica

Convoca: Fundació Ferrer Sala Freixenet

Projecte: Història a l'àmbit territorial del Penedès.

Dotació: 4.000 €

Termini: 15 de març de 2006

Secretaria: C. Germanor, 3 (08.720- VILAFRANCA DEL PENEDÈS); tf. 938 902 455.

[www.lafura.org; www.irmu.org]

II Congrés Cultura i territori a les comarques de la Diòcesi de Tortosa

(Amposta / El Rossell, 30 de març - 2 d'abril 2006)

Organitza: Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, Universitat Jaume I de Castelló de la Plana, Fundació Universitària Dr. Manyà i Universitat d'Estiu de les Terres de l'Ebre.

Secretaria: Camí de Betània, 5 (43.500 – TORTOSA); tf.: 977-445098; em.: direccio@fudm.es

Terminis (comunicacions): Abans de l'1-04-2006 (* Resum proposta, abans del 31-01-2006)

Quotes: 60 € (estudiants, 45 €, i comunicadors, 72 €)

Crèdits: 2 (URVT) i 1'5 (UJI).

[<http://bloc.baleaerweb.net/post/144/7644>; www.irmu.org]

Projecció del film *Las cajas españolas. Historia del salvamento del tesoro artístico español en la Guerra*, de José del Río Mons (2004)

(Tarragona, 12 d'abril de 2006)

Projecte: II Jornades interdisciplinàries "75 anys de la República Espanyola. 1931-2006".

Organitza: Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.

Hora: 12:00h.

Lloc: Aula Magna del Campus Centre (Av. Catalunya, 35, Tarragona)

IX Reunión Científica Fundación Española de Historia Moderna.

(Màlaga, 7-9 de juny de 2006)

Convoca: Fundación Española de Historia Moderna

Organitza: Universitat de Màlaga

Temes : Secció A – « Población y grupos sociales en el Antiguo Régimen »; Secció B – « Tradición versus Innovación en la España Moderna ».

Secretaria: congresomoderna2006@uma.es

Premi-Beca d'investigació Lucius Licinius Sura

Convoca: Consell Comarcal del Tarragonès

Projecte: Treball de recerca sobre la comarca del Tarragonès, en el seu conjunt, o dels municipis que la componen.

Dotació: 2.450 €

Termini: 7 de juliol de 2006

Secretaria: C. Les Coques, 3 (43.003 – TARRAGONA); tf.: 977-244500

[www.tarragones.org]

XVIII Premi Pere Lloberas

Convoca: Ajuntament de la Bisbal d'Empordà

Projecte: Treball d'investigació de qualsevol tema relacionat amb la Bisbal i/o comarca del Baix Empordà

Dotació: 6.000 €

Termini: 15 de setembre de 2006

Secretaria: Àrea de Cultura, edifici El Mundial, C. Estació, 4, 1r. (17.100 – LA BISBAL D'EMPORDÀ);
tf.: 972 642 593

[www.labisbal.info/; www.irmu.org]

Congrés: La Corona Catalano-aragonesa a la baixa edat mitjana: Bernat de Fonollar, viceprocurador de Jaume II, senyor de Sitges i Campdàsens
(Sitges, 25 d'octubre de 2006)

Organitza: Grup d'Estudis Sitgetans

Col·labora: Ajuntament de Sitges i Institut d'Estudis Penedesencs

[www.irmu.org]

A Carn ; Publicació electrònica d'Història Militar Catalana

Director: Manel Güell [mguell@altanet.org];

Col·laboradors: Núria Florensa i Soler;

Josep M. T. Grau i Pujol;

Roser Puig i Tàrrrech;

Jordi Rovira i Soriano.

A Carn! no es considera responsable de l'opinió, tendència ideològica o contingut empíric que puguin semblar indicar o expressin les col·laboracions i articles que publica.